

השלכות יישום IFRS 9 על צירופי עסקים

הקדמה

הטיפול החשבונאי בהתאם ל-IFRS 3 הוא יישום **שיטת הרכישה**. הרעיון המרכזי שעומד בבסיס שיטת הרכישה הינו **שצירוף העסקים הוא מנקודת המבט של הישות שזוהתה כצד הרוכש בעסקת צירוף העסקים**. כמו כן, עקרון ההכרה והמדידה העקרוני ב-IFRS 3 הוא הכרה בכל הנכסים וההתחייבויות הניתנים לזיהוי של החברה הנרכשת ונרכשו במסגרת צירוף העסקים לפי **שווים ההוגן**, למעט חריגים מוגדרים.

הפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים

ייתכן שחברה שרוכשת נכסים פיננסיים, שבתחולת הוראות מודל ירידת הערך בהתאם לתקן (דהיינו, מכשירי חוב שנמדדים בעלות מופחתת או בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר) במסגרת צירוף עסקים תיאלץ ליצור הפרדה בין נכסים פיננסיים אלה לבין נכסים פיננסיים אחרים שנוצרו על ידה או על ידי חברות בנות שלה.

הגישה הכללית של מודל ירידת הערך של IFRS 9 כוללת שלושה שלבים. השלב במודל ירידת הערך אליו משתייך הנכס הפיננסי משליך על גובה ההפרשה לירידת ערך ועל סך הכנסות הריבית בגינו, כדלקמן:

שלב 1: החל ממועד ההכרה לראשונה בנכס הפיננסי, וכל עוד סיכון האשראי לא עלה באופן משמעותי מאז אותו מועד, ההפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים מחושבת בהתאם להפסד החזוי להתהוות בתקופת 12 החודשים הקרובים והכנסות הריבית מחושבות בגין היתרה לפני ההפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים ("גישת הברוטו").

שלב 2: החל מהמועד שבו סיכון האשראי עלה באופן משמעותי, ההפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים מחושבת בהתאם להפסד החזוי להתהוות במהלך מלוא חיי הנכס, והכנסות הריבית מחושבות בגין היתרה לפני ההפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים (עדיין ב"גישת הברוטו").

שלב 3: החל מהמועד בו הנכס הפיננסי נפגם (ההפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים מחושבת בהתאם להפסד החזוי להתהוות במהלך מלוא חיי הנכס, והכנסות הריבית מחושבות בגין היתרה בניכוי ההפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים ("גישת הנטו").

ניתן להמחיש באופן סכמתי את הטיפול החשבונאי כתלות בשלב במודל בהתאם לטבלה הבאה:

שלב 3		שלב 2		שלב 1	
הפסד החזוי להתהוות במהלך מלוא חיי הנכס הפיננסי		הפסד החזוי להתהוות בתקופת 12 החודשים		הכרה בהפרשה להפסדי אשראי חזויים	
ריבית אפקטיבית בגין הערך בספרים נטו	ריבית אפקטיבית בגין הערך בספרים נטו	ריבית אפקטיבית בגין הערך בספרים ברוטו (לפני הפרשה)	ריבית אפקטיבית בגין הערך בספרים ברוטו (לפני הפרשה)	ריבית אפקטיבית בגין הערך בספרים ברוטו (לפני הפרשה)	ריבית אפקטיבית בגין הערך בספרים ברוטו (לפני הפרשה)

עבור רוכש בצירוף עסקים, "מועד ההכרה לראשונה" הוא המועד של צירוף העסקים.

דוגמה להמחשה

- ◀ חברה א' היא חברה המספקת אשראי.
- ◀ ביום 1 בינואר 2020, חברה א' רכשה את חברה ב' אשר גם מספקת אשראי.
- ◀ לחברה ב' קיימים מספר תיקים של הלוואות שנמדדות בעלות מופחתת והמסווגים לשלבים 1-3, כאמור לעיל, בהתבסס על התנועה בסיכון האשראי החל מהמועד בו הן נוצרו לראשונה על ידי חברה ב'.
- ◀ מנקודת מבטה של חברה א', נכסים פיננסיים כאלה יהיו מסווגים במלואם לשלב ה-1 במועד צירוף העסקים, למעט הלוואות המסווגות לשלב 3 מנקודת מבטה של חברה ב' במועד הרכישה. הלוואות אלה (המסווגות לשלב 3 מנקודת מבטה של חברה ב'), מנקודת המבט של חברה א', הן נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי, שנרכשו או שנוצרו במועד הרכישה.

האמור עשוי להביא למספר השלכות משמעותיות שהמענה להן מבחינת מערכות הדיווח הפיננסיות עשוי להיות מורכב:

1. ההערכה של חברה א' לאיזה שלב לסווג את ההלוואות תהיה שונה מזו של חברה ב'.
2. על מנת ליישם את מודל ירידת הערך, חברה א' תיאלץ לפתח מדיניות ונהלים למדידת השינוי היחסי בסיכון האשראי החל ממועד צירוף העסקים.
3. הדרישה השוטפת למדידת הפסדי האשראי החזויים מהמכשירים עשויה להיות שונה, כיוון שהסיווג עשוי להיות שונה (למשל הפסד החזוי להתהוות בתקופת 12 החודשים נדרש עבור חברה א', אבל הפסד החזוי להתהוות במהלך מלוא חיי הנכס הפיננסי עשוי להידרש עבור חברה ב').
4. הנכסים הפיננסיים הפגומים עקב סיכון אשראי, שנרכשו או שנוצרו, יטופלו חשבונאית בהתאם להוראות הספציפיות של IFRS 9 לנכסים אלו.

השלכות משמעותיות נוספות עשויות גם לבבוע מההצגה של הנכסים הפיננסיים, שכפופים למודל הפסדי האשראי החזויים.

הצגה של הפסדי אשראי חזויים

בדומה למרבית הנכסים שנרכשים בצירוף עסקים, הרוכש בצירוף עסקים יכיר במועד הרכישה בנכסים פיננסיים שכפופים לדרישות מודל ירידת הערך של IFRS 9 לפי שווים ההוגן לאותו המועד. בעוד שמודל הפסדי האשראי החזויים מהווה מדד צופה פני עתיד עם קווי דמיון מסוימים למדידת שווי הוגן, הם אינם זהים לחלוטין. לפיכך, **הערך בספרים נטו של הנכסים הפיננסיים עשוי להיות שונה משווים ההוגן.**

המשך דוגמה

- ◀ לחברה ב' קיים נכס פיננסי שכפוף למודל ירידת הערך ונוצר לפני צירוף העסקים אשר עלותו היא 100 ש"ח ונרשמה בגינו הפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים בסך 20 ש"ח, שחושבה בהתאם להפסד האשראי החזוי במהלך מלוא חיי הנכס (כלומר, סווג לשלב ה-2 במודל).
- ◀ נכון למועד צירוף העסקים, השווי ההוגן של הנכס הפיננסי הינו 78 ₪ (השווי ההוגן עשוי להיות גבוה, זהה או נמוך, מהערך בספרים של ההלוואה בניכוי ההפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים, בדוחותיה של חברה ב').
- ◀ חברה א' לא מחשבת בנפרד הפרשה בגין הפסדי אשראי חזויים לנכס הפיננסי, היות ואי הודאות בגין סיכון האשראי כבר מגולמת בשווי ההוגן של הנכס הפיננסי (בהתאם ל-IFRS 3.B41).

ניתן לסכם את ההבדלים מבחינת הסיווג והמדידה של הנכס הפיננסי שבדוגמה מנקודת מבטה של חברה ב' ומנקודת המבט של דוחותיה הכספיים המאוחדים של חברה א' באמצעות הטבלה הבאה:

יתרות הנכס הפיננסי	חברה א' (מאוחד)	חברה ב'
ערך בספרים, ברוטו	78	100
יתרת הפסד האשראי החזוי	-	(20)
ערך בספרים, נטו	78	80
שלב אליו סווג הנכס הפיננסי לפי מודל ירידת הערך	שלב 1	שלב 2
	הפסד החזוי להתהוות בתקופת 12 החודשים	הפסד החזוי להתהוות במהלך מלוא חיי הנכס הפיננסי

התוצאה היא שלא רק הערך בספרים יהיה שונה לאחר השלמת צירוף העסקים, אלא גם מדידת יתרת הפרשה להפסדי האשראי החזויים והשלב במודל ירידת הערך אליו מסווג הנכס הפיננסי. המענה להבדלים אלה מבחינה מערכתית ותהליכית עשוי להיות מורכב, במיוחד אם לחברות, א' או ב' קיימות מערכות פיננסיות נפרדות מסיבות של רגולציה מקומית בתחום שיפוטן.